

**Naše téma:
ochrana přírody**

- 3 Sankce za
poškození
přírody
se musí zpřísnit**
- 5 3 otázky pro...
ředitele AOPK ČR
a mluvčí správ
národních parků**
- 11 Výlety do přírody**
- 14 Chráníme
biodiverzitu**

Úvodní slovo ministra

Vážení čtenáři,

nové číslo našeho Zpravodaje věnujeme tradičně létu v české přírodě, které je ovšem stále poměrně netradiční. Situace s cestami do zahraničí je vzhledem ke covidové pandemii dosud komplikovaná, a tak pravděpodobně i letošní léto bude pro většinu lidí ve znamení putování po naší krásné zemi. Tahle mince má ale dvě strany. Můžeme více zažít a prostudovat krásy i pestrost české přírody a vypěstovat si k ní vztah, což je do budoucna velká výhoda pro ochranu přírodního bohatství, které nám bylo svěřeno. Také to ale, zvláště na několika ikonických místech naší přírody, znamená velký turistický nápor návštěvníků, a to i těch, kteří se neumějí nebo nechtějí k přírodě chovat ohleduplně. A příroda tím trpí.

Zvyšuje se v ní hluk, což přináší stres pro všechna zvířata, přibývá odpadků, automobilové dopravy i nelegálních aktivit, ať už to je vstupování mimo značené cesty v klidových zónách, horolezectví v nepovolených oblastech nebo třeba nedovolené parkování doslova uprostřed divočiny. A když nejsou turisté dostatečně ohleduplní a neuvědomí si, že turista je návštěvník – to znamená, že je v přírodě jen na návštěvě – mohou leckdy nechtěně způsobit nevratné škody. Proto ve Zpravodaji upozorňujeme na místa, která bojují s overturismem, nedisciplinovaností lidí, a musíme je tedy více chránit. Kromě dlouhodobých zábran formou řetězů usměrňujících pohyb návštěvníků, jsou letos ve vrcholových partiích Krkonoš opět instalovány ochranné oranžové sítě a navíc ve všech našich národních parcích proběhne kampaň proti odhazování odpadků, tentokrát cílená i obecně na chování turistů. Abychom některým místům od davů odlehčili, AOPK ČR, MŽP i národní parky dlouhodobě směřují návštěvníky na méně turisticky známá, ale přesto zajímavá místa. Jejich nabídku najdete na dalších stránkách.

K tomu, abychom mohli přírodu více chránit, potřebujeme ale i legislativní nástroje. Postihy za nedodržování zákona se navzdory trvalému růstu příjmů nezměnily po mnoha letech. V rozhovoru s mým náměstkem Zpravodaj upozorňuje na připravovanou novelu zákona, která by měla na tuto situaci v dohledné době reagovat a v budoucnu přestupky vůči ochraně přírody citelněji postihovat. Mimoto už letos Poslaneckou sněmovnou prošla legislativní změna posilující pravomoci strážce přírody, která je zejména v letních měsících nezbytným pomocníkem při komunikaci s neukázněnými turisty.

Stále však doufám a věřím, že většiny lidí se bezohledné chování netýká a ví, jak se v přírodě pohybovat s respektem, aby zůstala krásná a zdravá i pro ty, co přijdou po nich. Přeji Vám krásné léto v naší krásné přírodě.

Richard Brabec

ZPRAVODAJ č. 2/2021

Ministerstva životního prostředí

Vydalo Ministerstvo životního prostředí
Vršovická 65, 100 10 Praha 10
Kontakt: zpravodaj@mzp.cz

Připravili:

tiskové a PR oddělení MŽP, AOPK ČR
a mluvčí správ NP

Fotografie: z archivu MŽP, AOPK ČR, NP

Titulní foto: Plavba na lodičkách
v soutěskách Křínice, foto V. Sojka

Obsah

3 **Pokuty za porušování zákona o ochraně přírody a krajiny se v budoucnu zvýší**

5 **3 otázky pro... ředitele AOPK ČR**

7 **3 otázky pro... mluvčí správ národních parků**

11 **Objevujte nové kouty přírody**

14 **Protiinvazní novela**

17 **Aktuality**

Máte zájem o odebrání Zpravodaje?

Napište na adresu:

zpravodaj@mzp.cz

Pokuty za porušování zákona o ochraně přírody a krajiny se v budoucnu zvýší

V posledním roce se hodně skloňuje výše pokut fyzických i právnických osob za různé přestupky vůči ochraně přírody, ochraně vody nebo třeba v oblasti nakládání s odpady. Z některých vyjmenujme například mediálně známý případ skútrařů, kteří se projížděli loni v zimě první zónou Krkonošského národního parku, aktuálním mediálním tématem je i nepovolená výstavba vodní nádrže na Šumpersku. Neméně aktuální je také případ úniku kyanidu do řeky Bečvy, za který je podle současného znění vodního zákona možné uložit maximálně pět milionovou pokutu. V případě vodního zákona už Ministerstvo životního prostředí připravilo jeho novelu, ve které navrhuje latku pro pokuty zvýšit až na 25 milionů korun, což odpovídá nejvyšší sankci, kterou je možné uložit i za porušování některých povinností vyplývajících z nového odpadového zákona schváleného na sklonku loňského roku. Co ale ochrana přírody? Je současný systém pokut a jejich výše dostačující? Na to jsme se ptali náměstka Sekce státní správy MŽP Vladimíra Many.

Pane náměstku, v loňském i letošním roce byl pobyt v přírodě jednou z mála možností, kde se dalo zapomenout na všudypřítomná omezení vyplývající z covidové pandemie. Příroda se stala dobíječem naší energie a pomocníkem při zvyšování imunity organismu, lidé si daleko více uvědomili její hodnotu. Možná i proto jsou případy jejího poškození, ať už běžnými návštěvníky a turisty, nebo také firmami, daleko sledovanější. Množí se také hlasy, že současná výše pokut za poškození přírody je nedostatečná. Souhlasíte s tím?

Je nepochybné, že se od poslední úpravy sankcí v zákoně o ochraně přírody a krajiny v roce 2006 změnila nejen průměrná výše příjmů v ČR, ale změnilo se také společenské vnímání hodnoty přírody českými občany. To je určitě dobrá zpráva.

Výši pokut (sankcí) je třeba nadále vnímat rozdílně v případě fyzických osob na straně jedné a fyzických osob podnikajících a právnických osob na straně druhé. Pokud bych v případě právnických osob jednoznačně souhlasil s nutností zvýšení tzv. maximálních sazeb, které dnes pouze u některých deliktů dosahují 2 milionů korun, v případě nepodnikajících fyzických osob bych dnešní maximální sazbu 100 tisíc korun neměnil. Jako důležitější bych viděl přesnější a sou-

časné situaci lépe odpovídající vymezení přestupků v zákoně, aby orgány ochrany přírody mohly s větší právní jistotou postihovat poškození přírody. S tím pak souvisí také personální situace jednotlivých orgánů ochrany přírody, mezi které patří nejen Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, správy národních parků a Česká inspekce životního prostředí, ale také krajské a obecní úřady. Ani perfektní zákon totiž sám přírodu neochrání. Potřebujeme dostatek vysoce kompetentních pracovníků zmíněných správních úřadů a potřebovali bychom také posílit stráž přírody.

Jaké se tedy připravují na MŽP konkrétní kroky a změny?

Zahájili jsme odbornou interní diskusi o novelizaci zákona o ochraně přírody a krajiny, která by měla vést nejen k návrhu zvýšení některých maximálních sazeb v případě přestupků v působnosti tohoto zákona, ale která by současně lépe definovala jednotlivé delikty, a to nejen s ohledem na poznatky z praxe, ale také s ohledem na relativně nový přestupkový zákon z dílny Ministerstva vnitra. Zvážíme zakotvení některých nových institutů, které zákon o ochraně přírody a krajiny

dosud nezná, jako jsou pokus přestupku, organizátorství přestupku, návod atd. Bude se jednat o velmi důležitou novelu, jejíž přípravě budeme věnovat dostatek času i maximální množství energie, abychom zákon v této oblasti zkvalitnili a dali orgánům ochrany přírody do rukou lepší právní nástroj. Je velmi pravděpodobné, že se při této příležitosti budeme zabývat také řešením problematických ustanovení v zákoně, které nezřídka končí přestupkovým řízením. Jako příklad bych uvedl tzv. oznamovací režim povolování kácení, který se v případě železničních drah díky přístupu Správy železnic a Drážního úřadu neosvědčil a nelze jej v aktuální podobě považovat za dobrý nástroj pro ochranu dřevin rostoucích mimo les.

Jaké jsou aktuálně nejvyšší pokuty v zákoně o ochraně přírody a krajiny a za jaké prohřešky například? Můžete uvést nějaké konkrétní příklady?

V případě nepodnikajících fyzických osob je dnes možné uložit nejvyšší pokuty ve výši 10, 20 a 100 tisíc korun. Až do výše 10 tisíc korun je možné sankcionovat například neprovedení

uložené náhradní výsadby v souvislosti s povolením kácení dřevin. Do výše 20 tisíc korun může být potrestána fyzická osoba, která například poškodí nebo bez povolení pokácí dřevinu rostoucí mimo les. A až do výše 100 tisíc korun je možné sankcionovat ty nejzávažnější přestupky fyzických osob, mezi které patří například usmrčení živočicha kriticky či silně ohroženého druhu, zničení rostliny kriticky či silně ohroženého druhu nebo poškození či zničení památného stromu. V případě právnických osob nebo podnikajících fyzických osob může orgán ochrany přírody uložit pokutu do maximální výše 1 milion, resp. 2 miliony korun. Maximální sankci do výše 2 milionů korun lze uložit za závažné přestupky, kdy právnická nebo podnikající fyzická osoba například zničí součást přírody ve zvláště chráněném území nebo zničí významný krajinný prvek.

A o jaké výši pokut se tedy uvažuje do budoucna?

Jak jsem již uvedl, maximální výše sankcí není to jediné, co bychom chtěli v případě novely zákona řešit. Maximální výše sankce má bezesporu potenciál odrazovat případné delikventy či nezodpovědné jedince, sama však ochranu přírody nezajistí. Neumím proto v této chvíli odpovědět, zda budeme navrhopvat zvýšení vycházející z míry inflace a zvyšování průměrných příjmů obyvatel ČR nebo zda se budeme snažit výrazněji posílit také onen odstrašující aspekt možné sankce. Jsem ale přesvědčen, že v případě

právnických osob se návrh maximální výše sankce bude pohybovat mezi dvoj- až třinásovkem současného stavu.

Kdy by změny mohly začít platit, respektive jakým procesem bude muset nový návrh projít?

Novelu zákona budu v letošním roce navrhopvat k zařazení do tzv. legislativního výhledu na období let 2022 až 2024. Bude záležet na nové vládě, zda bude toto téma považovat za svoji prioritu. V takovém případě by se zákon mohl projednávat ve vládě v roce 2023 a následně by jej mohl dostat parlament. Projednání ve vládě bude pochopitelně předcházet náročné meziresortní připomínkové řízení, které zcela jistě nebude jednoduché. Jako realistickou vidím účinnost tohoto zákona nejdříve od začátku roku 2024.

**Ani perfektní zákon
sám přírodu neochrání.**

**Potřebujeme
dostatek vysoce
kompetentních
pracovníků zmíněných
správních úřadů
a potřebovali bychom
také posílit stráž
přírody.**

3 otázky pro...

Františka Pelce,
ředitele Agentury ochrany
přírody a krajiny ČR

O letošních prázdninách se dá opět očekávat zvýšení počtu návštěvníků v našich chráněných územích. Jak hodnotíte loňskou sezonu a o kolik vzrostl počet návštěvníků oproti průměru v posledních několika letech? Která místa jsou nejvytíženější a nejohroženější, v kterém období roku?

Když se podíváme na nejnavštěvovanější lokality v chráněných krajinných oblastech, lze říci, že ve srovnání s předchozími lety došlo meziročně dokonce k mírnému poklesu návštěvnosti, až na některé výjimky jako například Sv. kopeček u Mikulova, Dě-

vín, Devět skal, kde se mírně zvýšila. Velké výkyvy jsou ale patrné při porovnání měsíční návštěvnosti. Nejzatíženějším měsícem byl bezesporu červenec, kdy zjišťujeme postupný nárůst počtu turistů od začátku sledování návštěvnosti před pěti až deseti lety. K výraznému navýšení počtu turistů došlo tedy jen na některých lokalitách, kde AOPK ČR provádí dlouhodobé sčítání návštěvníků, a pouze v určitých obdobích. Zdá se, že během jara 2020 lidé zůstávali převážně v okolí bydliště, v létě pak namísto do ciziny vyrazili do tuzemské přírody.

V červenci 2020 se návštěvnost některých míst oproti červenci 2019 rekordně navýšila:

NPR Děvín v CHKO Pálava o **77 %**
(na 11 708 návštěvníků za měsíc)

PR Svatý kopeček nad Mikulovem o **55 %**
(39 550)

PP Devět skal v CHKO Žďárské vrchy o **54 %**
(11 252)

NPR Velký Blaník v CHKO Blaník o **35 %**
(5142)

NPR Rejvíz v CHKO Jeseníky o **30 %**
(19 652)

NPR Praděd v CHKO Jeseníky o **27 %**
(více než 50 000)

NPR Radhošť v CHKO Beskydy o **14 %**
(42 298)

NPR Mazák na Lysé hoře v CHKO Beskydy o **18 %**
(36 951)

Z pohledu denních návštěvností se rok 2020 řadí mezi rekordní na řadě turisticky atraktivních lokalit:

Jaká nová opatření na základě vyhodnocení loňské sezony připravujete nebo která budete měnit?

Náš přístup neměníme. Považujeme to, že lidé přírodu navštěvují, za důležité. Nicméně se více zaměřujeme na práci s návštěvníky v terénu, například v oblasti Petrových kamenů v Jeseníkách. AOPK ČR mimo jiné spravuje také několik desítek naučných stezek a v poslední době otevřela dvě nové – Jordán a Okolím Padrťských rybníků v CHKO Brdy a Turolď na Pálavě, rekonstrukcí prošla naučná stezka Srdcem Českého krasu, naučná stezka Řičky v Moravském krasu, Radegast v Beskydech a školní naučná stezka Křivoklát. Od loňska návštěvníkům slouží také další Dům přírody – tentokrát v chráněné krajinné oblasti Žďárské vrchy. Dům přírody je tak pro návštěvníky nyní otevřeno devět a do programu je také zapojeno osm menších informačních středisek CHKO. Novinkou letošního roku bude ve spolupráci s ČSOP informační a strážní služba na Radouči u Mladé Boleslavi. Zdejší rozsáhlá kolonie sýslů navazuje totiž na městské sídliště, lidé tam rádi chodí na procházky a většinou neodolají a sýsly krmí. Ti pak ztrácejí svou přirozenou plachost i ostražitost a snáz je může ulovit

třeba kočka nebo dravý pták. Navíc zbytky potravy, která je často pro sýsly zcela nevhodná, lákají potkany. Sýsly jsou schopni si svou potravu najít sami. Informační služba bude tedy lokalitou procházet a seznamovat návštěvníky se záchranným programem sýslů obecného a upozorňovat na problémy spojené s krmením těchto zvířat.

Jaké kampaně pro rozložení počtu návštěvníků a pro ochranu přírody letos chystáte?

Pokračujeme v naší iniciativě ► snamidoprirody.cz. Ta má ukázat, že příroda v chráněných územích je zachovalá a rozmanitá právě proto, že se o ni pečuje. Zájemci tady najdou tipy na šest desítek výletů do méně známých míst, především v chráněných krajinných oblastech. Dozvědí se také, kde jsou pro ně otevřeny Domy přírody a informační střediska. Objevují se zde nabídky komentovaných exkurzí a nejrůznějších akcí pro veřejnost. Ke zhlédnutí je šest animovaných spotů o chování v přírodě, které zajímavou formou ukazují, co dělat, aby si návštěvníci chráněných území svůj výlet co nejvíce užili a zároveň po sobě v přírodě zanechali co nejméně stop. Hrdiny krátkých videí jsou rodina ► [Veverkových a jejich pes](#).

mluvčí správ národních parků:

❶ O letošních prázdninách se dá opět očekávat zvýšení počtu návštěvníků v našich národních parcích. Jak hodnotíte loňskou sezonu a o kolik vzrostl počet návštěvníků oproti průměru v posledních několika letech? Která místa jsou nevytíženější a nejhroženější, ve kterém období roku?

❷ Jaká nová opatření na základě vyhodnocení loňské sezony připravujete nebo která budete měnit?

❸ Jaké kampaně pro rozložení počtu návštěvníků a pro ochranu přírody letos chystáte?

rys ostrovid

NP České Švýcarsko Tomáš Salov:

❶ Kvůli opatřením proti šíření koronaviru loni v NP České Švýcarsko poklesla návštěvnost návštěvnost v průměru o 17 %. Pokles lze připsat zejména faktu, že na jaře a na podzim nemohli přijet zahraniční návštěvníci, jejichž podíl je více než čtyřicetiprocentní. V hlavní sezoně, kdy opatření padla, jsme však naopak zaznamenali pětiprocentní nárůst v porovnání s předchozím rokem 2019, který byl z hlediska návštěvnosti rekordní. Nejvytíženějšími místy jsou tradičně

Pravčická brána a soutěsky Kamenice. S jejich stále častějším přetížením v hlavní sezoně i o víkendech se za horkého počasí těžiště zájmu návštěvníků více přesouvá například na Jetřichovicko, které je známé množstvím skalních vyhlídek. Z hlediska ohrožení přírody vysoké počty návštěvníků nemusí představovat zásadní problém, dokud jsou dodržována pravidla pro návštěvu parku. Při nedodržování pravidel je nejkritičtější jarní období, kdy v území hnízdí sokoli stěhovaví, čápi černí, výři velcí či další zranitelné druhy.

❷ Nějakým způsobem musíme reagovat na další jev, který jsme v souvislosti s koronavirem zaznamenali, a to velice rychlý příklon částí návštěvníků k obytným vozům a karavanům. Obáváme se, že i po otevření kempů bude počet takovýchto vozidel převyšovat jejich kapacitu. Celkově zde chybí pro tento způsob cestování odpovídající infrastruktura a správa parku má jen velmi omezené možnosti tuto situaci ovlivnit. Z pohledu ochrany přírody je kritické zejména parkování takových vozidel v lesích a na

loukách, často spojené také s rozděláním ohňů. Na zranitelných místech se naši strážci snaží působit preventivně, zejména být na místě v obvyklých dobách příjezdu karavanistů a poslat je pryč dříve, než stihnou spáchat přestupek.

❸ Kromě kampaně proti odhazování odpadků Není zvěř jako zvěř se letos v komunikaci musíme více zaměřit na bezpečnost samotných návštěvníků. Po kůrovcové gradaci v předchozích letech nyní dochází k rozpadu smrkových souší, a to na řadě míst i v blízkosti turistických cest. Musíme vysvětlovat, že přírodní prostředí přináší i určitá přirozená rizika, kterým není dobré chodit naproti.

▶ Správa NP České Švýcarsko a CHKO Labské pískovce

▶ Informační střediska

► Správa Krkonošského národního parku

► Turismus

Krkonošský národní park Radek Drahný:

hýl obecný

zlatohlávek zlatý

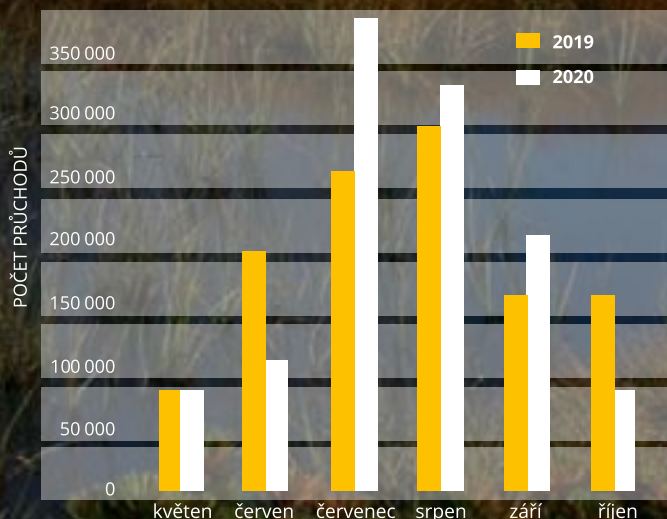
1 Na základě dat ze sčítačů (od r. 2012 monitoruje správa parku 27 vstupů na turisticky klíčových místech) lze konstatovat, že i přes všechna koronavirová omezení byla celková návštěvnost druhá nejvyšší za posledních devět let. Výrazně roste počet cyklistů, resp. uživatelů koloběžek, a to zejména ve vrcholové části Krkonoš. Krkonoše nabízejí bezmála 800 km turistických tras a více než 400 km cyklotras, tato hustá síť cest znamená, že především zvěř nemá příliš volného prostoru, kde se může skrýt před stresem či se nerušeně rozmnožovat a pečovat o potomstvo. Pravděpodobně historicky maximálních hodnot dosahovala i návštěvnost vrcholu a celého masivu Sněžky (počet pěších turistů denně až 9000, bez turistů přepravovaných lanovkou s denní kapacitou až 2500 osob). Zřetelné je i prodloužení denní aktivity návštěvníků vrcholových partií jak během dne, tak zvláště během nočních hodin. Přírodě neprospívá, že přichází, především v oblasti Sněžky a přístupových tras na nejvyšší vrchol, o klid i v nočních hodinách. Během letních prázdnin v uplynulém roce vystoupalo v době mezi 22.00 až 06.00 hodin na vrchol Sněžky celkem 7105 osob.

2 Jen pár prvních pěkných dní stačilo k tomu, aby návštěvníci Sněžky ukázali, že své chování od loňska vůbec nezměnili. Správa Krkonošského národního parku tedy neměla jinou možnost, jak ochránit vzácnou a zranitelnou přírodu vrcholu Sněžky, než opět přistoupit k instalaci ochranných sítí. Oranžové ochranné sítě budou na stejných místech jako loni – na vrcholu Sněžky přibližně 600 metrů sítě a v sedle u bývalé Obří boudy (u Slezského domu) téměř 500 metrů. Návštěvníkům vrcholu byl k volnému pohybu v minulosti vyhrazen prostor přibližně o velikosti poloviny fotbalového hřiště. Mnozí to ale nerespektují a vstupují na alpské trávníky či lezou po skalách. Proto správy českého i polského národního parku loni poprvé oddělily prostor přírody od návštěvníků oranžovou ochrannou sítí. Tato metr vysoká síť posílila již instalované řetězové zábrany, které ale lidé neustále překračovali. I letos budeme mít pro celou letní sezonu vyčleněné strážce, kteří budou na Sněžce dohlížet na dodržování zákonných pravidel. Tato strážní a informační služba bude doplněna i o Policii ČR. Správa KRNAP musí nadále hledat možnosti posílení strážní služby a v nejcitlivějších lokalitách návštěvnost usměrňovat.

3 Národní parky, potažmo celou českou přírodu, trápí množství odpadků, které v ní zůstane po návštěvnících. Právě v národních parcích je tento problém o to palčivější, že se jedná o turistické lokality s obrovskou návštěvností. Nevhodně se chovajících turistů není sice vysoký podíl, ale v absolutních počtech jde o velké množství lidí. Navíc při představě, jak dlouho odhozené odpadky v přírodě přežívají, je obava o českou přírodu na místě. Každoročně se konají sběračské akce, aby následky nevhodného chování turistů napravily, ale ideální by bylo, kdyby se vůbec konat nemusely. Správa KRNAP proto v roce 2019 realizovala s přispěním evropských fondů osvětovou informační kampaň *Není zvěř jako zvěř*. Inspirační pro kampaň, ve které různé druhy odpadků dostávají rodové a druhové jméno, kterými se běžně označují zvířata nebo rostliny, byly pozoruhodné názvy fauny a flory. Odpadky v přírodě se s určitou mírou nadsázky stávají invazními druhy. Dosah i dopad kampaně byl obrovský mezi veřejností i mezi odborníky. Proto všechny národní parky na rok 2021 připravily pokračování této kampaně, tentokrát už ale s přesahem na území celé republiky.

Krkonošský národní park

Data ze sčítačů potvrzují výjimečnost turistického roku 2020

NP Podyjí
David Grossmann:

❶ Minulá sezona byla pro nás v mnoha ohledech jiná. Do národního parku přišlo zhruba o pětinu lidí víc než v roce 2019. Na některých místech to ale bylo až o 50 % více návštěvníků než obvykle. Plyne to z aktuálních údajů ze 16 sčítacích zařízení, které Správa NP Podyjí instalovala v roce 2010 na různých místech chráněného území. Tehdy sčítače zaznamenaly přes 300 000 průchodů, v roce 2019 to bylo téměř 400 000 a vloni už půl milionu. Změnila se ale i doba sezony. Dříve začala kolem Velikonoc a skončila v říjnu. Loni, a tento trend pokračuje i letos, lidé ve velkých počtech navštěvují národní park po celý rok. Nejfrekventovanějším místem v Podyjí je vinice Šobes, navštívilo ji na 80 000 turistů, o téměř 20 000

více než v roce 2019. Kromě přeplněných parkovišť v okolí nebo například aut stojících v přilehlých vinicích a na dalších zelených plochách nápor návštěvníků přestává zvládat i lávka přes řeku Dyji spojující vinici s obcí Hnanice. V některých okamžicích se na její přechod loni stály i několikaminutové fronty.

❷ Naše strážní služba se snaží s lidmi komunikovat více v terénu. Uzavírky nebo omezení vstupu na konkrétní místa nepřipravujeme.

❸ Dlouhodobě se snažíme při komunikaci s médii doporučovat zajímavé turistické cíle i mimo národní park a tím počet návštěvníků směřovat na větší území.

ocún jesenní

mlok skvrnitý

► **Správa národního parku Podyjí**

► **Návštěva Podyjí**

**NP Šumava
Jan Dvořák:**

❶ Loňský rok byl z pohledu turismu na Šumavě opravdu výjimečný, nesrovnatelný s jakýmkoli jiným rokem za celých 30 let existence NP Šumava. Střídala se období, kdy tu nebyl skoro žádný turista, s obdobím turistické přeplněnosti. Celkový součet návštěvnosti je více než 2,3 milionu návštěvníků, což je cca o 300 tisíc více než v roce 2019.

❷ Vysvětlování, apelování, poučování – to je základ naší strategie přístupu k návštěvníkům. Ne všichni se totiž chovají podle pravidel a nechceme jít pouze

cestou restrikcí, i když ty jsou také důležité. Bohužel je to ale nikdy nekončící práce a je trochu smutné, když člověk zjišťuje, že mnohdy jsou děti rozumnější než dospělí.

❸ Není zvěř jako zvěř je jedna z kampaní. Naši strážci sami připravují vysvětlující videa a také TV Nova rozjela společně s námi kampaň o tom, jak se mají lidé na Šumavě chovat. Využije k tomu hlavní představitel seriálu Policie Modrava, kampaň bude probíhat na sociálních sítích i na obrazovkách TV Nova. I tak si ale myslím, že to bude pořád málo.

puštík bělavý

oměj šalamounek

► **Správa národního parku
a CHKO Šumava**

► **Tipy na výlety**

Objevujte nové kouty přírody

Možná patříte mezi ty, kteří se rozhodli trávit i letošní dovolenou v Česku. Určitě budete vymýšlet, kam se vydat a jaké výlety naplánovat. Jestli si chcete přírodu užít co nejvíce a lidí potkat naopak co nejméně, nabízíme vám tipy na několik takových míst. Patří ke skvostům naší přírody, a přitom leží stranou obvyklých výletních cílů.

Z Bíliny na nejskalnatější vrch v Česku

4

Putování až na konec doby ledové

3

Do luhů a luk Litovelského Pomoraví

1

Okolo Krušné hory

2

Ptačí království na Lednických rybnících

5

Zadními horami na kole

6

1**18
km**

Do luhů a luk Litovelského Pomoraví

pěší i cyklo, mírně náročný

Během asi 18 km dlouhého výletu v chráněné krajinné oblasti Litovelské Pomoraví navštívíte nejrozsáhlejší komplex lužních lesů, který se v České republice dochoval. Naučná stezka vás provede jedním z nejbohatších ekosystémů ve střední Evropě. Jedinečnými místy, kde nespoutaná řeka Morava vytvořila vnitrozemskou deltu. Trasa výletu vede kolem Domu přírody Litovelského Pomoraví s galerií v přírodě v Horce nad Moravou a Informačního střediska CHKO Litovelské Pomoraví Šargoun u Litovle s expozicí o včelařství.

2**10
km**

Okolo Krušné hory

středně náročný pěší

Více než 10 km dlouhý pěší okruh vás zavede do východní části chráněné krajinné oblasti Křivoklátsko, do míst spjatých s těžbou železné rudy. Vrcholky kopců nabízejí pěkný výhled do okolní krajiny. Na Krušné hoře můžete vystoupat na rozhlednu Máminka. Za návštěvu stojí také rodný dům Josefa Jungmanna v nedalekých Hudlicích. Část trasy vede po naučné stezce Krušná hora – Hudlický vrch. Dozvíte se něco o historii těžby železných rud v tomto regionu i o zdejší přírodě. Když budete pozorní, uvidíte mnoho zajímavých druhů ptáků. Třeba z Hudlické skály, která vznikla už ve starohorách a je z ní pěkný výhled. V jejím okolí lze pozorovat lety dravců – luňáků červených s typicky rozeklaným ocasem, drobných poštolek nebo kání lesních. A zrovna káně byla letos vyhlášena ptákem roku.

3**5-10
km**

Putování až na konec doby ledové

pěší i cyklo, mírně náročný

Zveme vás na osvěžující procházku jedinečnými přírodními lokalitami Dářského a Radostínského rašeliniště v chráněné krajinné oblasti Žďárské vrchy. Čeká tu na vás lesní stín, a i v parném létě vsudy přítomná voda. Každé z rašelinišť je jiné, na obou se ale vyskytuje řada vzácných druhů živočichů a rostlin. Na Dářském rašeliništi to je třeba borovice blatka. Během července tu rozkvétají trsy suchopýrů

s bílými chomáčky květů. Radostínské rašeliniště se zase nápadně liší. Místy je téměř bez stromů a vidět je i otevřená vodní hladina. Navíc hned kousek vedle jako jedinečný botanický ostrůvek vyčnívají Radostínské stráně. I tady žijí a rostou úplně jiné druhy. Kam až dojdete, si můžete rozhodnout sami. O všem zajímavém se dozvíte z poutavých panelů naučné stezky, po které půjdete.

4**7
km**

Z Bíliny na nejskalnatější vrch v Česku

nenáročný pěší

Krátký pěší výlet vás zavede z centra Bíliny na vrchol Bořně ve stejnojmenné národní přírodní rezervaci. Bořně je považován za nejskalnatější samostatně stojící vrch v Česku. Jeho vysoké věže a stěny upomínají na sopečnou minulost okolní krajiny. Stal se proto jedním ze symbolů Českého středohoří. Z jeho vrcholu je navíc krásný výhled. Vidět je nejen krajina Českého středohoří s kužely sopek, dohlédnout můžete do Krušných hor nebo až na Doupovské hory. Příroda Bořně je opravdu pestrá. Kromě rozsáhlých kamenných sutí a mohutných skal tu najdete světlé teplomilné lesy nebo staré sady a louky. Rostou tu takzvaní stepní běžci. Tak se říká zajímavé suchomilné rostlině máčce ladní, která svá semena šíří tím, že se kutálí s větrem.

5**13
km**

Ptačí království na Lednických rybnících

pěší i cyklo, nenáročný

Soustava Lednických rybníků vybudovaných na potoce Včelínke v 15. století tvoří malebnou komponovanou krajinu Lednicko-valtického areálu. Dnes jsou rybníky chráněné jako národní přírodní rezervace a jedním velkým ptačím královstvím. Množství vzácných druhů zde můžete sledovat z pohodlí několika ptačích pozorovatelů. Dostanete se k nim po turisticky značených cestách a je jen na vás, jestli půjdete pěšky nebo pojedete na kole. Určitě si ale nezapomeňte s sebou vzít dalekohled. Pozorování ptáků tak pro vás bude velkým zážitkem. Na obloze zahlédnete kroužit třeba majestátního orla mořského nebo motáka pochopa, na hladině zase kachny – rzohlávky rudozobé nebo husice liščí. A při troše štěstí uvidíte i pisulu čáponouhou nebo vzácnou návštěvu od mořských pobřeží – tenkozobce opačného. Nemusíte se bát, že je nepoznáte. Vypadají totiž přesně tak, jak se jmenují.

6**26
km**

Zadními horami na kole

cyklo, středně náročný

Výlet v Chráněné krajinné oblasti Beskydy vás zavede až na samotnou hranici se Slovenskem. Označení Zadní hory v běžných mapách nenajdete, ovšem místní obyvatelé tento půvabný kout Moravskoslezských Beskyd jinak nenazvou. Pomyslnou perlou Zadních hor je hřeben Gruně nad Starými Hamry. Název Gruň pochází ze stejnojmenného valašského a lašského nářečí. Dnes je to asi poslední z trvale obýva-

ných hřebenů Beskyd. Během cesty půjdete kolem přírodní rezervace Draplavý. V moři hospodářských monokulturních smrčků je jakoby zapomenutým ostrůvkem původních beskydských lesů. Rostou tu buky, javory kleny i jedle. Les tu dýchá příjemnou vlhkostí a vůněmi tisíců bylin. Místa až pralesovitě porosty ukrývají hnízda vzácných druhů ptáků. Patří mezi ně čáp černý nebo holub doupňák.

rak signální

Podle odhadů databáze DAISIE 2009 se na evropském území nachází více než 12 000 nepůvodních druhů a 10–15 % z nich je považováno za invazní.

V rámci odborných studií je v České republice ze 1454 nepůvodních druhů rostlin aktuálně zaznamenaných na našem území považováno za invazní 61 druhů a z 595 nepůvodních druhů živočichů to je 113 druhů.

„Protiinvazní novela“ zákona o ochraně přírody a krajiny prošla začátkem června Sněmovnou a je v Senátu

„Návrh na budoucí regulaci invazních druhů byl Poslaneckou sněmovnou 2. června schválen de facto v rozsahu vládní předlohy bez zásadních změn a nyní tento návrh projedná Senát. Na projednání čekala novela řadu měsíců, a pokud by v tomto volebním období spadla pod stůl, pak by nám hrozily sankce za porušování evropských nařízení, ale především by nemohly být realizovány nezbytné kroky k razantnější redukci invazních nepůvodních druhů rostlin i živočichů,“ zdůrazňuje ministr životního prostředí Richard Brabec. „Jsem rád, že neprošly některé problematické návrhy, jako je zrušení předkupního práva státu na pozemky v národních parcích a rezervacích nebo umožnění plošného kácení dřevin

v ochranných pásmech vodovodů a kanalizací ve městech bez povolení a bez náhradní výsadby. Naopak zcela hladce prošel původní návrh MŽP na posílení kompetencí stráže přírody, která by mohla nově získat pravomoc zastavovat vozidla při porušování vjezdů do zakázaných území, což dnes není možné. V době extrémního nárůstu turistů v přírodě to může být v budoucnu užitečným nástrojem, jak bojovat s neukázněnými návštěvníky. Navíc se dnes podařilo tuto pravomoc prosadit i u lesní stráže. Také se povedlo schválit nové kompetence úřadů, které budou nově moci zakázat ohňostroje na území chráněných krajinných oblastí, což je již běžná praxe na celém území národních parků,“ pokračuje v hodnocení parlamentního projednávání novely ministr Brabec.

INVAZNÍ NEPŮVODNÍ DRUHY JSOU RIZIKEM PRO BIODIVERZITU A EKONOMICKOU I ZDRAVOTNÍ ZÁTĚŽÍ

Člověk od nepaměti využíval jednotlivé druhy rostlin a živočichů pro svoji potřebu, přenášel je na nová místa anebo je (i nechtěně) provázely při jeho cestách. Druhy, které se takto za přispění člověka rozšířily mimo místa svého přirozeného výskytu,

norek americký

jsou označovány jako nepůvodní. Množství těchto druhů a intenzita takového šíření v posledních letech díky globalizaci rychle narůstá. V řadě případů je možné nepůvodní druhy využívat bez jakýchkoli negativních důsledků, často nejsou bez péče člověka schopny v novém prostředí přežít, ale bohužel je i mnoho takových, které se začínou v nových oblastech samovolně šířit a mají nepříznivé dopady na biologickou rozmanitost a související ekosystémové služby, ale také na hospodářství či lidské zdraví. Takové druhy pak označujeme jako invazní nepůvodní druhy. Mezi nejznámější a nejzávažnější příklady invazních nepůvodních druhů, u nichž se projeví negativní dopady jejich výskytu na biodiverzitu, lze v rámci ČR zařadit například severoamerické druhy raků (přenášejících patogen tzv. račích moru s fatálními důsledky na populace všech

karas stříbrný

evropských raků), některé druhy ryb, jako je střevlička východní, mývala severního nebo psíka mývalovitého, kteří jsou predátory schopnými nepříznivě ovlivňovat stav našich živočichů od ptáků a menších savců (drobné zvěře) až po plazy. V případě rostlin je možné zmínit bolševník velkolepý, netýkavku žláznatou nebo pajasan žláznatý a další, které vytvářejí rozsáhlé monokulturní porosty, snižují zastoupení původních druhů, případně jsou schopny i nepříznivě ovlivňovat celkový stav jejich prostředí (ovlivnění rozkladu biomasy a tím chemismu půd, snížení vegetačního pokryvu, nárůst erozního ohrožení atp.). Některé mají i další nepříznivé dopady, jako jsou zdravotní rizika v případě bolševníku velkolepého, ale i vysoká alergennost pylu nebo hospodářské dopady (poškození komunikací a jiných staveb nálety pajasanu žláznatého ve městech nebo poškozování hrází nutrií říční).

Právě takovým invazním nepůvodním druhům s významnými dopady je nyní věnována pozornost i v rámci Evropské unie. V roce 2015 nabylo účinnosti nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1143/2014 ze dne 22. října 2014 o prevenci a regulaci zavlékání či vysazování a šíření invazních nepůvodních druhů. Na základě kritérií stanovených tímto nařízením jsou invazní nepůvodní druhy se závažnými dopady na biologickou rozmanitost a sou-

kustovnice cizí

visející ekosystémové služby i dopady na lidské zdraví nebo hospodářství zařazovány na tzv. unijní seznam, který je postupně aktualizován. Pro tyto druhy platí zákaz dovozu a převozu v rámci EU, uvádění na trh, zákaz držení, chovu, rozmnožování a samozřejmě vypouštění do volné přírody. V současné době se na unijním seznamu nachází 66 druhů a projednává se zařazení několika dalších. Členské státy jsou povinny zajišťovat sledování výskytu druhů z unijního seznamu na svém území a v případě včasného zjištění zajistit pokud možno jejich odstranění či izolaci před tím, než dojde k dalšímu rozšíření (v ČR šlo zatím např. o raka mramorovaného v rámci prvních výskytů ve volné

přírodě – tento druh se množí pomocí partogeneze; jeho mláďata se vyvíjejí z neoplozených vajíček a riziko jeho šíření je tak opravdu značné). Invazní nepůvodní druhy, které již jsou na území členského státu značně rozšířeny, pak mají být co nejefektivněji regulovány tak, aby nedocházelo k dalším nepříznivým dopadům a šíření (v ČR probíhá regulace již dlouhodobě např. u bolševníku velkolepého, v některých oblastech u netýkavky

vlčí bob mnoholistý

žláznaté či pajasanu atp.). Z invazních nepůvodních druhů zařazených na unijní seznam by se takováto regulace u nás měla dále týkat například nutrie říční, mývala severního, střevličky východní a dalších.

Ačkoliv nařízení představuje tzv. přímo použitelný předpis EU a rovnou se tak uplatní v jednotlivých členských stá-

střevlička východní

ondatra pižmová

tech, je přece jen nezbytné provést některé legislativní úpravy – stanovit kompetence příslušných orgánů, procesní a sankční postupy, případně doplnit prováděcí podrobnosti a změny, které umožní nařízení fakticky naplňovat. Ministerstvo životního prostředí proto připravilo v úzké součinnosti především s Ministerstvem zemědělství a dalšími subjekty návrh novelizace zákona o ochraně přírody a krajiny a dalších souvisejících předpisů, které jsou významné zejména z hlediska praktického provádění opatření proti invazním nepůvodním druhům – jedná se zejména o zákon o myslivosti, rybářství a dílčí

změny v dalších dotčených předpisech. Návrh zákona počítá při provádění zásahů s přímou účastí vlastníků, nájemců a jiných uživatelů pozemků

laskavec ohnutý

v rozsahu běžné péče o pozemky či při uplatňování jiných práv (v rámci myslivosti, rybářství apod.). Konkrétnější podobu opatření proti jednotlivým invazním nepůvodním druhům stanoví tzv. zásady regulace, které budou projednávány a veřejnost se k nim bude moci vyjádřit. Na zásady regulace by měla navazovat opatření obecné povahy, která budou vydávat jednotlivé orgány ochrany přírody (KÚ, AOPK, Správy NP) a upřesní postup vůči invazním nepůvodním druhům v rámci jednotlivých území. Návrhy zásad regulace MŽP postupně ve spolupráci s odborníky připravuje, ale jejich projednání a přijetí bude možné až po nabytí účinnosti novely. Podoba opatření i jejich intenzita se bude samozřejmě v praxi lišit jak podle vlastností jednotlivých druhů a míry jejich nepříznivých dopadů, tak na druhé straně i podle hodnoty zasažených území či rizik šíření invazních druhů v nich apod. Jako dosud tak bude prioritou regulovat invazní nepůvodní druhy v přírodně cenných územích a zvýšená pozornost bude věnována zejména těm, jež mají nejzávažnější do-

zlatobýl obrovský

želva nádherná

rak pruhovaný

pady (jako např. bolševník velkolepý, který kromě potlačení přirozené vegetace, našich domácích druhů, představuje také ohrožení lidského zdraví), ale současně by v rámci postupu na základě zásad regulace měla být systémově řešena místa, která jsou hlavním zdrojem šíření nebo která jej podporují (např. okolí silnic a jiných komunikací).

Vlastníci a další subjekty mohou své povinnosti plnit i uzavíráním dohod k provádění péče o pozemky, MŽP na ni poskytne rovněž finanční příspěvky. Již v současné době jsou na omezování invazních nepůvodních druhů vynakládány stovky tisíc až miliony korun ročně a v rámci implementace požadavků nařízení bude nutné opatřením k zachování hodnot naší přírody věnovat dále pozornost. Podpora opatření k omezení šíření invazních nepůvodních druhů a jejich dopadů na naši přírodu bude nadále součástí Operačního programu Životní prostředí pro období 2021–2027 i dalších programů resortu životního prostředí. Rizika šíření a dopadů invazních nepůvodních druhů v současnosti narůstají i v souvislosti se změnami klimatu.

netýkavka malokvětá

MŽP otevírá veřejnou konzultaci k ochraně ovzduší

Veřejná konzultace je určena široké veřejnosti a proběhne formou strukturovaného dotazníku, který pokrývá široký okruh témat dotýkajících se všech oblastí ochrany ovzduší. Zahrnuje otázky k názoru na stav kvality ovzduší v místech bydliště či zaměstnání dotazovaných, příčiny znečištění ovzduší v České republice, problematiku vytápění domácností, znečišťování ovzduší průmyslovou činností, zemědělstvím, dopravou a dalšími zdroji, nebo také otázky zaměřené na kvalitu a dostupnost informací o stavu a vývoji kvality ovzduší a zaměření vědy a výzkumu. Dále otázky míří na výkon státní správy v oblasti ochrany ovzduší, či roli Evropské unie.

Výstupy z veřejné konzultace budou využity jako jeden z podkladů nejen pro přípravu komplexní novelizace legislativy, ale i pro budoucí směřování v oblasti ochrany ovzduší a nastavení prostředí pro účinné snižování zdravotních rizik, pro regeneraci ekosystémů, ale například i pro podporu inovací a čistších technologií.

Dotazník je dostupný ► [zde](#) do 15. srpna 2021

Začíná platit protierozní vyhláška

Od 1. července posílil systém ochrany půdy o účinnou protierozní vyhlášku. Jejím cílem je chránit půdu před vodní erozí, která u nás ohrožuje až 60 % cenné zemědělské půdy. Opatření proti vodní erozi mohou také pozitivně ovlivňovat odolnost půdy proti větrné erozi, která se týká 14 % zemědělské půdy.

Ministerstvo životního prostředí vydalo osvětlovací příručku

Jednoduchá osvětlovací příručka je aktualizací příručky pro obce z podzimu 2017. Nově se zabývá i možnostmi šetrného svícení ve venkovním prostoru obecně. V dokumentu najdou zástupci obcí, projektanti, provozovatelé soukromého osvětlení, ale i občané řadu informací o tom, co je světelné znečištění, jaká má zdravotní rizika, dopady na přírodu, pozorování hvězdné oblohy, plýtvání energií či bezpečnost. Příručka pomůže vybrat nejvhodnější osvětlení, zorientovat se v jeho správném nastavení a možných parametrech, poradí, jak svítit co nejefektivněji a zároveň minimalizovat negativní vlivy světla během noci na přírodu i obyvatele a také, jak se bránit světelnému znečištění či rušivému světlu.

Menší projekty z programu HEAT mohou získat podporu i po naplnění alokace

Státní fond životního prostředí ČR ještě před spuštěním příjmu žádostí v rámci prvních výzev z programu HEAT přichází s pozitivní zprávou pro potenciální žadatele. Podmínka ukončení příjmu žádostí na podporu menších projektů po naplnění dvojnásobku alokace je zrušena. Veškeré žádosti předložené po naplnění původní alokace budou v případě splnění všech stanovených podmínek zařazeny do zásobníku. Úprava první výzvy se vztahuje na podporu projektů zaměřených na modernizaci zdrojů v teplárenství, jejichž požadovaná podpora nepřesahuje 15 mil. eur.